

ДОПУСТИМІСТЬ МЕДІАЦІЇ В ЦИВІЛЬНИХ, ГОСПОДАРСЬКИХ, АДМІНІСТРАТИВНИХ І ТРУДОВИХ СПОРАХ

АВТОР

Діана ПРОЦЕНКО

юрист, медіатор, старший викладач кафедри міжнародного права й здобувач кафедри державно-правових наук факультету правничих наук Національного університету «Кієво-Могилянська Академія»

Ця стаття присвячена проблемі підвищення ефективності врегулювання цивільних, господарських і трудових спорів, з огляду на сьогодення судового вирішення спорів й відсутність нормативного акта, що ввів би в правове поле України поняття медіації.

Ті чи інші форми примирних процедур, інструментів для врегулювання суперечок існували з прадавніх часів у різних народів, проте в нинішньому вигляді медіація як структурований процес починає свою історію в США орієнтовно з 1940-х, коли було створено Федеральну службу медіації й примирення (FMCS), яка мала врегулювати трудові спори¹.

Розквіт засобів альтернативного врегулювання спорів (надалі – засобів АВС) у США почався наприкінці 70-х років ХХ ст., зокрема після Паундської конференції 1976 р., присвяченої причинам суспільного невдоволення системою правосуддя. Суспільству було запропоновано дві нові концепції: «Концепція суду як дому з багатьма дверима» і «Концепція центру правосуддя поблизу»². Наступні десятиліття ознаменувалися бурхливим розвитком різноманітних схем і процедур позасудового врегулювання спорів. І лише у 2003 році було розроблено й прийнято Модельний закон США про медіацію. Таким чином, ми спостерігаємо, що прийняттю нормативного акту про медіацію в США передувала бурхлива історія створення, апробації, використання й відточення різноманітних засобів АВС.

Формалізована медіація завітала в Україну близько двадцяти років тому, проте досі не набула широкого використання. При цьому протягом останніх п'яти років була низка спроб врегулю-

вати її використання на рівні закону. Для цієї мети колективи авторів працювали над визначенням медіації для українського суспільства й над окресленням меж і особливостей методу.

Медіація в одному з останніх законопроектів визначалася як *позасудова процедура врегулювання конфлікту шляхом переговорів за допомогою одного або декількох посередників (медіаторів)*³.

Законопроекти, які пропонувалися для громадського обговорення в попередні роки, містили такі визначення:

1) *медіація* – процедура позасудового вирішення конфліктів (спорів) із дотриманням принципів добровільності, самовизначення й рівності сторін, конфіденційності, незалежності й неупередженості, у якому дві або більше сторони конфлікту (спору) вдаються до допомоги третьої сторони (медіатора) з метою досягнення згоди про позасудове вирішення їхнього конфлікту (спору) і незалежно від того, чи був цей процес ініційований сторонами або запропонований судом; або

2) *медіація* – процедура позасудового вирішення конфліктів (спорів) їх сторонами на засадах добровільності, рівності сторін, конфіденційності, незалежності й неупередженості із залученням третьої особи – медіатора, спрямована на самостійне досягнення сторонами рішень про позасудове врегулювання конфлікту (спору); або

3) *медіація* – процес, який проводиться медіатором за участю сторін у господарських і цивільних справах або за участю потерпілого, із однієї сторони, і підозрюваного, або обвинуваченого, або підсудного, із іншої сторони, у кримінальних справах з метою досягнення між ними згоди й/або порозуміння стосовно конфлікту інтересів шляхом вироблення прийнятного для всіх сторін рішення.

Так чи інакше, автори всіх визначень намагалися сформулювати визначення таким чином, щоб охопити основні відмінні риси процесу медіації як засобу АВС, а саме:

1. медіація – процес перемовин, до якого залучена третя, нейтральна й неупереджена, сторона – медіатор;

2. медіація гнучка в проведенні, не прив'язання до певного суворо формалізованого провадження.

¹ Stanley D. Prowse "A Brief History of Mediation". Електронний ресурс. Режим доступу <http://stanprowse.com/civil-litigation/history-of-mediation>

² Sourcebook: Federal Agency Use of Alternative Means of Dispute Resolution Office of the Chairman Administrative Conference of the United States, 1987. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://bulk.resource.org/acus.gov/gov.acus.1987.adr.pdf>

³ Законопроект про медіацію 2425а-1 від 03.07.2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=10301-1&skl=7

При цьому термін «позасудова» потребує додаткового пояснення, адже існують схеми впровадження медіації, яка рекомендована судом чи обов'язково проводиться за вказівкою суду при поданні позову й порушенні провадження по справі, а також добровільно використовується сторонами паралельно з розпочатим судовим провадженням, у якому робиться перерва. Крім того, медіація може ініціюватися сторонами до початку будь-якого позовного провадження. Таким чином, термін «позасудова» необхідно розглядати як ознаку того, що медіація не проводиться відповідно до процесуальних норм того чи іншого виду провадження, вона може застосовуватися до, після чи паралельно з провадженням, відповідно до процесуального законодавства;

3. у процесі медіації сторони своїми силами за сприяння медіатора напрацьовують обопільно вигідне вирішення;

4. участь у медіації добровільна;

5. конфіденційність усього процесу медіації, а також конфіденційність окремих зустрічей медіатора з однією стороною, якщо такі проводяться; відкриття інформації відбувається лише за умови дозволу сторони-надавача такої інформації;

Формалізована медіація завітала в Україну близько двадцяти років тому, проте досі не набула широкого використання. При цьому протягом останніх п'яти років була низка спроб врегулювати її використання на рівні закону.

6. сторони рівні в процесі, повноважні в прийнятті рішення, у тому числі такого, що виходить за межі первинного предмету спору;

7. медіатор – кваліфікована особа, яка пройшла відповідну підготовку (вимоги до підготовки медіаторів були сформульовані серед низки інших положень про вдосконалення чинних рекомендацій по відношенню до кримінальної, сімейної й цивільної медіації, які були розроблені й прийняті Європейською комісією з ефективності юстиції (СЕРЕJ) у червні 2007 р.)⁴.

Виходячи із сказаного, автор бере на себе сміливість запропонувати узагальнене визначення наступного змісту:

Медіація – це шуканий спосіб позаюрисдикційного вирішення конфліктів, у процесі якого сторони на засадах рівності, добровільності й конфіденційності під керівництвом кваліфікованого нейтрального й неупередженого посередника напрацьовують і погоджують взаємовигідне рішення.

За приблизно сто років від народження й до набуття медіацією сучасного вигляду викрастилізувались переваги застосування цього альтернативного методу: процес вирішення спорів за допомогою медіації дозволяє скоротити терміни вирішення спорів, заощадити фінансові ресурси, збільшити ймовірність добровільного виконання угоди, підвищити задоволеність процесом і зберегти відносини між сторонами й конфіденційність інформації, яку сторони не зацікавлені розголошувати.

З огляду на все викладене, виникає питання, чи, за чинним законодавством України, медіація може застосовуватися як така й чи може застосовуватися так, аби сторони реально змогли отримати в повній мірі переваги методу, який визнаний серцем усіх АВС. Для відповіді на це питання проаналізуємо положення чинного законодавства.

Конституцією України передбачено, що права й свободи людини й громадянина захищаються судом, правосуддя в Україні здійснюється виключно судами, юрисдикція судів поширюється на всі правовідносини, які виникають у державі⁵.

Правосуддя представляє собою самостійну галузь державної діяльності, яку здійснює суд шляхом розгляду й вирішення цивільних, кримінальних, господарських, адміністративних справ у судових засіданнях в особливій, встановленій законом, процесуальній формі⁶ [у ред. автора]. Важливо наголосити, що використання альтернативного методу врегулювання спору, коли сторони самі приймають рішення по своєму спору, жодним чином не перетинається із юрисдикційною діяльністю державного суду, який захищає гарантовані Конституцією України права, свободи й законні інтереси громадян і юридичних осіб і приймає обов'язове до виконання рішення

⁵ Конституція України 28.06.1996 № 254к/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

⁶ Дописувачі Вікіпедії «Правосуддя» // Українська вікіпедія – версія від 18 серпня 2013 22:22 UTC (ід. 13184865) – режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/Правосуддя>

⁴ Про медіацію або як швидко вирішити конфлікт, не звертаючись до суду / Бурдак В., ... Проценко Д. за заг. ред. Г. Єременко. – К.: Ника Центр, 2010. – с. 37

іменем України (довідково див. Рішення КСУ від 10.01.2008 № 1-рп/2008).

Крім унормування особливої, встановленої законом, процесуальної форми вирішення цивільних, кримінальних, господарських, адміністративних справ судом, чинне законодавство досі містить залишки такого собі, на думку автора, пережитку радянських часів – обов'язкового досудового порядку врегулювання спорів, що вже позбавився своєї обов'язковості й набув описаного нижче вигляду.

Відповідно до ст. 222 ГПК, учасники господарських відносин, які порушили майнові права або законні інтереси інших суб'єктів, зобов'язані поновити їх, не чекаючи пред'явлення їм претензії чи звернення до суду. За необхідності відшкодування збитків або застосування інших санкцій суб'єкт господарювання чи інша юридична особа-учасник господарських відносин, чії права або законні інтереси порушено, з метою безпосереднього врегулювання спору з порушником цих прав або інтересів має право звернутися до нього з письмовою претензією, якщо інше не встановлено законом. Винятки із застосування зазначеного претензійного порядку передбачені ст. 5 ГПК України⁷.

Таким чином, досудовий порядок врегулювання спорів, відповідно до ГПК України, фактично, фіксує лише можливість сторін вдатися до претензійного порядку без наділення цього механізму хоча б якимись елементами підвищення ефективності врегулювання спору. Натомість формулювання претензій може сприяти посиленню конфронтації між сторонами спору, що віддаляє їх від взаємовигідного вирішення. Незастосування передбаченого досудового порядку за загальним правилом не має негативних наслідків для сторін, крім права звернутися до суду в спорі про зміну чи розірвання договору, якщо підприємства й організації не досягли згоди про зміну чи розірвання договору, а також у разі неодержання відповіді в установленій строк (20 днів після одержання пропозиції) на пропозицію про зміну чи розірвання договору, що передбачено ст. 11 ГПК України⁸.

Наступний крок дослідження – це з'ясування меж застосування медіації під час провадження по справі.

Положеннями ст. 31 ЦПК України передбачено, що сторони можуть укласти мирову уго-

ду на будь-якій стадії цивільного процесу, тобто як під час розгляду справи в першій інстанції, так і під час перегляду в апеляційному й касаційному порядку. Ініціатива примирення може виходити від сторін, а суд зобов'язаний ще в попередньому судовому засіданні й на початку розгляду справи по суті з'ясовувати можливості врегулювання спору до судового розгляду й чи не бажають сторони укласти мирову угоду (ст. 130, ст. 173 ЦПК)⁹.

Використання альтернативного методу врегулювання спору, коли сторони самі приймають рішення по своєму спору, жодним чином не перетинається із юрисдикційною діяльністю державного суду.

Хоча цивільним процесом передбачена можливість сторін примиритися, однак у чинній редакції ЦПК не закладено окремо час на проведення примирних процедур, більше того, сторонам і медіатору доводиться зважати на встановлене ст. 157 ЦПК України обмеження про розгляд справи протягом розумного строку, але не більше двох місяців із дня відкриття провадження у справі, а справи про поновлення на роботі, про стягнення аліментів – одного місяця. Комплексний аналіз положень ЦПК України дозволяє зробити висновок, що для проведення медіації можна скористатися інститутом перерви в судовому засіданні (ст. 92, ч. 3 ст. 159, ч. 2 ст. 163, ч. 2 ст. 191, ч. 5 ст. 191, п. 7 ч. 1 ст. 201, ст. 203, ст. 195, ЦПК)¹⁰.

Якщо процес примирення пройшов результативно, то, відповідно до ст. 205 ЦПК України, суд своєю ухвалою закриває провадження у справі, у якій сторони уклали мирову угоду й суд її визнав. Необхідно зауважити, що процесуальне законодавство висуває ряд вимог до результату примирення:

– мирова угода складається на основі взаємних поступок і може стосуватися лише прав і обов'язків сторін і предмета позову;

⁷ ГПК України від 06.11.1991 № 1798-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1798-12/print1360051835287787>

⁸ Там само.

⁹ ЦПК України 18.03.2004 № 1618-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>

¹⁰ Там само.

– про мирову угоду сторони спору роблять спільну заяву, адресовану суду, при цьому якщо заява викладається письмово, то вона долучається до справи, також сторони можуть окремо подати клопотання про визнання мирової угоди;

– необхідно, щоб представники сторін, у разі їх участі в розгляді справи, мали повноваження на укладання саме мирової угоди;

– укладення мирової угоди має процесуальні наслідки – неможливість звернутися з тим же позовом до суду;

– якщо умови мирової угоди суперечать закону чи порушують права, свободи чи інтереси інших осіб, суд постановляє ухвалу про відмову у визнанні мирової угоди й продовжує судовий розгляд.

Господарське процесуальне законодавство має подібні до описаних вище положення з урахуванням таких відмінностей (ст. 78 ГПК):

– мирова угода в господарських спорах завжди має викладатися в адресованих господарському суду письмових заявах, які долучаються до справи;

– мирова угода затверджується судом, про що суд виносить ухвалу, якою одночасно припиняє провадження у справі;

– мирова угода може стосуватися лише прав і обов'язків сторін щодо предмету позову¹¹.

Цивільне процесуальне законодавство також містить перелік випадків, коли неможливо застосувати медіацію. Зокрема, справи про підтвердження наявності або відсутності юридичних фактів, які мають значення для охорони прав і інтересів особи, або створення умов здійснення нею особистих немайнових чи майнових прав, або підтвердження наявності чи відсутності неоспорюваних прав (справи окремого провадження) не можуть бути передані на розгляд третейського суду й не можуть бути закриті у зв'язку з укладенням мирової угоди (ст. 235 ЦПК).

До таких справ належать:

– обмеження цивільної дієздатності фізичної особи, визнання фізичної особи недієздатною й поновлення цивільної дієздатності фізичної особи;

– надання неповнолітній особі повної цивільної дієздатності;

– визнання фізичної особи безвісно відсутньою чи оголошення її померлою;

– усиновлення;

– встановлення фактів, які мають юридичне значення;

– відновлення прав на втрачені цінні папери на пред'явника й векселі;

– передачу безхазяйної нерухомої речі в комунальну власність;

– визнання спадщини відумерлою;

– надання особі психіатричної допомоги в примусовому порядку;

– обов'язкову госпіталізацію до протитуберкульозного закладу;

– розкриття банком інформації, яка містить банківську таємницю, щодо юридичних і фізичних осіб;

– про надання права на шлюб, про розірвання шлюбу за заявою подружжя, яке має дітей, за заявою будь-кого з подружжя, якщо один із нього засуджений до позбавлення волі;

– про встановлення режиму окремого проживання за заявою подружжя й інші справи у випадках, встановлених законом.¹²

Прогресивніші положення про застосування примирення містить інший, більш пізній за часом прийняття, процесуальний документ – Кодекс адміністративного судочинства України (КАСУ). Аналогічно до положень двох проаналізованих вище кодексів, сторони можуть досягнути примирення на будь-якій стадії адміністративного процесу, що є підставою для закриття провадження в адміністративній справі. Суд не визнає умов примирення сторін, якщо ці дії суперечать закону або порушують чий-небудь права, свободи чи інтереси (ст. 51 КАСУ). Статті 111, 113, 135, 136 КАСУ регламентують можливість примирення на будь-якій стадії процесу, у тому числі на етапі апеляції (ст. 194 КАСУ), касації (ст. 210 КАСУ).

Принциповою ж новелою цього процесуального нормативно-правового акта стала можливість сторін заявити клопотання про надання їм часу для примирення (ст. 136 КАСУ). При цьому суд зупиняє провадження в справі при зверненні обох сторін із клопотанням про надання їм часу для примирення – до закінчення строку, про який сторони заявили в клопотанні (ч. 4 ст. 156 КАСУ).¹³

Перераховані вище кодекси також містять положення, які дозволяють застосувати примирення навіть на етапі виконання рішення. Відповідно до ст. 121 ГПК України, мирова угода, укладена сторонами в процесі виконання судового рішення, подається на затвердження

¹¹ ГПК України від 06.11.1991 № 1798-ХП [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1798-12/print1360051835287787>

¹² ЦПК України 18.03.2004 № 1618-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>

¹³ КАС України 06.07.2005 № 2747-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>

господарського суду, який прийняв відповідне судове рішення. Про затвердження мирової угоди господарський суд виносить ухвалу. Положення ст. 262 КАСУ передбачають, що мирова угода, укладена між сторонами виконавчого провадження в процесі виконання рішення, подається в письмовій формі державному виконавцеві, який не пізніше триденного строку передає її до суду за місцем виконання рішення. Мирова угода може стосуватися лише прав, свобод, інтересів і обов'язків сторін і предмета адміністративного позову. Подану мирову угоду суд розглядає в десятиденний строк, а за результатами суд може постановити ухвалу про визнання мирової угоди між сторонами у справі й про закінчення виконавчого провадження. Суд не визнає мирову угоду або не приймає відмову стягувача від примусового виконання, якщо це суперечить закону або порушує чий-небудь права, свободи чи інтереси.¹⁴

Окремо доцільно згадати трудові спори, які, як відомо з історії розвитку альтернативних засобів врегулювання спорів, були основним поштовхом до пошуку й впровадження альтернативи громіздкому правосуддю. Зараз, відповідно до чинного законодавства, індивідуальні трудові спори розглядаються в загальному порядку цивільного судочинства, оскільки обов'язкове попереднє вирішення індивідуального трудового спору комісією по розгляду трудових спорів втратило свої позиції, оскільки, відповідно до положень Конституції України, юрисдикція судів поширюється на всі правовідносини, які виникають у державі. Таким чином, обов'язкове застосування засобу АВС у вигляді внутрішнього адміністративного розгляду індивідуальних трудових спорів віджило. Колективні ж трудові спори в порівнянні з індивідуальними мають особливу законодавчо встановлену процедуру врегулювання із застосуванням засобів АВС, що буде розглянуто автором наприкінці.

Застереження: обсягом цього дослідження не передбачено аналіз новел кримінального законодавства в контексті медіації, оскільки складність і комплексність питання потребує окремого дослідження.

За результатами проведеного аналізу положень процесуального законодавства ми можемо зробити висновки, які з обов'язкових ознак медіації хоча б непрямо передбачені й гарантовані законодавством:

1) примирення, у тому числі шляхом медіації, можливе на будь-якій стадії розгляду справи, тобто на будь-якому етапі врегулювання спору як такого;

2) сторони спору навіть при відкритому провадженні по судовій справі мають право просити перерву для примирення, а значить, і для врегулювання спору шляхом медіації;

3) участь у медіації добровільна, оскільки немає передбаченої обов'язкової присудової медіації; відповідно до КАСУ, сторони подають спільну заяву про надання їм часу для примирення, а заява про визнання чи затвердження мирової подається виключно обома сторонами.

Додатково статтями 6 та 627 ЦК України визначено свободу договору, яка передбачає право й свободу сторін вступати в будь-які договірні відносини, у тому числі не передбачені актами цивільного законодавства, але такі, що відповідають загальним засадам цивільного законодавства. Також сторони можуть відступити в договорі від положень актів цивільного законодавства і врегулювати свої відносини на власний розсуд із врахуванням застережень, які передбачені законодавством.¹⁵

Отже, можна зробити узагальнення, що використання медіації як методу врегулювання спорів не заборонене, хоча й чітко не передбачене законодавством України, також наявні певні процесуальні можливості для використання цього методу в межах юрисдикційного провадження. Сторони спору можуть укласти угоди за наслідками проведення медіації з метою оформлення результатів домовленості, якщо така домовленість відповідає загальним засадам цивільного законодавства.

За наявних можливостей для проведення медіації автор не може не відзначити, що існує низка перешкод, щоб медіаційна процедура приносила максимальну користь диспутантам.

Серед таких варто виокремити наступні:

1. Обмеження рішення предметом спору. Медіація спрямована на досягнення взаємовигідного рішення. Тут слід додатково пояснити, що взаємовигідне рішення передбачає максимально можливе повне задоволення інтересів кожної сторони. Це означає, що йдеться не про компромісне рішення, коли сторони погоджують, у яких пропорціях буде поділено між ними предмет спору, адже тоді жодна сторона не отримує задоволення інтересів у повній мірі, тобто завжди буде перелік первинних вимог, які не отримали задоволення,

¹⁴ КАС України 06.07.2005 № 2747-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>

¹⁵ Цивільний кодекс України 16.01.2003 № 435-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

що, у свою чергу, шкодить майбутнім відносинам між сторонами. Взаємовигідність рішення досягається шляхом так званого «збільшення пирога», коли сторони до первинного предмета спору додають ширше коло відносин і глибший аналіз інтересів, який дозволяє напрацювати більший перелік можливих способів розв'язання первинного спору й домовитись про інші площини співпраці в майбутньому. Отже, медіація завжди не те, що має наслідком, а те, що, у першу чергу, має на меті, – виходити за межі первинного предмета спору. Проте присудова медіація, тобто така, яка ініційована в рамках уже порушеного судового провадження, завжди має обмеження – прийняття рішення в межах предмета спору. Це часто спрацьовує саме як демотиваційний фактор для сторін-учасників судового провадження, а у разі проведення успішної присудової медіації має наслідком вирішення питання про розподіл домовленостей на два різні документи, лише один із яких у формі мирової угоди буде визнаний чи затверджений судом, а інший матиме форму звичайного договору. Сам факт множинності документів, які фіксують домовленість, є перешкодою для належного її виконання через ризики різного тлумачення суті угоди чи деталей виконання, а також через дисбаланс задоволеності інтересів сторін і загрозу довірливій атмосфері.

Сторони спору можуть укладати угоди за наслідками проведення медіації з метою оформлення результатів домовленості, якщо така домовленість відповідає загальним засадам цивільного законодавства.

2. Відсутність заборони допиту медіатора.

Конфіденційність процесу як такого й конфіденційність окремих зустрічей медіатора із сторонами (т. зв. кокусів) має вирішальне значення для ефективної відкритої роботи диспутантів у процесі медіації. Це означає, що необхідно, щоб чинне законодавство України містило заборону допитувати медіатора про деталі проведеної ним медіації. Однак поки відповідні статті процесуальних кодексів (ст. 65 КПК України, 51 ЦПК України, 65 КАС України) не дають таких гарантій, а тому важливо внести відповідні зміни до за-

конодавства України й додати до переліку осіб, які не підлягають допиту як свідки, медіаторів, які не можуть бути допитані щодо інформації, яка стала їм відома під час проведення медіації.

3. Процесуальне сприяння. Процесуальне сприяння полягає в тому, що для полегшення можливості використання медіації важливо подбати про додаткові процесуальні гарантії, як-то: зупинення перебігу строку позовної давності на час проведення медіації, зупинення перебігу строків судового розгляду справи в разі присудової медіації, забезпечення виконавчого провадження в частині, яка виходить за межі предмета спору й, відповідно, мирової, яка визнана чи затверджена судом, впровадження скороченого провадження по справах про виконання медіаційних угод, укладених у позасудових медіаціях.

Деякі із згаданих вище перешкод уже усунути для колективних трудових спорів. Відповідно до Закону України «Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів)» від 03.03.98¹⁶, введено примирну процедуру, обов'язковим учасником якої є незалежний посередник. Також цим законом передбачено обов'язковість участі сторін у примирній процедурі, конфіденційність усієї наданої сторонами інформації, а також обов'язковість рішення примирної комісії. Хоча заради істини необхідно зауважити, що запроваджена законом процедура більше наближена до іншого засобу АВС, виконавчого трибуналу, завдяки наявності новоутвореного органу – примирної комісії, тобто третьої сторони, яка уповноважена прийняти рішення по суті спору, і включення до її складу представників кожної сторони колективного трудового спору.

Таким чином, автор приходить до висновку, що в Україні медіація допустима до застосування в цивільних, господарських, адміністративних і трудових спорах. Чинне законодавство України має достатньо нормативних положень, щоб зацікавлені сторони могли скористатися ефективним методом врегулювання спорів. Для забезпечення ширшого застосування процедури в першу чергу необхідно внести до процесуального законодавства перелічені вище зміни, щоб ті переваги, яких було досягнуто за десятиліття розвитку засобів АВС, як-то: швидкість, економія людських і фінансових ресурсів, конфіденційність, гнучкість, взаємовигідність тощо – усі вони в повній мірі реалізовувалися при застосуванні медіації в Україні.

¹⁶ Закон України «Про порядок вирішення колективних трудових спорів» 137/98 від 03.03.98 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/137/98-%D0%B2%D1%80>